

Typologie historické kulturní krajiny České republiky

Průvodní zpráva k metodice s osvědčením Ministerstva kultury (typ výsledku N_{metS})

Program na podporu aplikovaného výzkumu a vývoje národní a kulturní identity na léta 2016 až 2022 (NAKI II)

Projekt „*Identifikace a prezentace památkového potenciálu historické kulturní krajiny České republiky*“ (kód projektu DG16P02M034)

Předkládající organizace:

Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví, v.v.i., Květnové náměstí 391,
252 43 Průhonice

Autorský kolektiv:

Ing. Marek Ehrlich, Ing. arch. Věra Kučová, Ing. Božena Pacáková, Ing. Marie Pavlátová – Národní památkový ústav

Ing. arch. Karel Kuča, Doc. Ing. arch. Ivan Vorel, CSc. – České vysoké učení technické v Praze, Fakulta stavební

Doc. Dr. Ing. Alena Salašová – Mendelova univerzita v Brně, Zahradnická fakulta

RNDr. PhDr. Markéta Šantrůčková, Ph.D., Ing. Martin Weber – Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví, v.v.i.

Oponenti:

Ing. Zdeněk Novák, Ministerstvo kultury

Prof. PhDr. Eva Semotanová, DrSc., Historický ústav Akademie věd České republiky

I. Cíl metodiky

Cílem metodiky je vytvoření národní typologie historické kulturní krajiny, a to na základě rozpracování tří základních kategorií kulturní krajiny, vymezených Výborem pro světové dědictví v roce 1992, tj. krajin komponovaných, organicky vyvinutých a asociativních. Metodika za tímto účelem definuje soustavu typů historické kulturní krajiny existujících v podmínkách České republiky.

Praktická aplikace typologie, upřesněná v rámci metodiky, zahrnuje návod k prostorovému vymezení krajinného celku s významnými kulturními hodnotami a slouží tak zároveň k vymezení potenciálu ochrany území ve veřejném zájmu. Metodika tím přispívá k naplňování *Státní kulturní politiky na léta 2015–2020 (s výhledem do roku 2025)*, která jako jeden z cílů výslovně deklaruje další prohlášení krajinných památkových zón, zaměřených zejména na typy, které jsou dosud mezi chráněnými územími zastoupeny nedostatečně. Aplikace pamatuje rovněž na možnost zviditelnění celků historické kulturní krajiny v rámci sledovaných jevů územně analytických podkladů.

V intencích požadavku, uvedeném v oponentním posudku Ing. Zdeňka Nováka, je text metodiky lépe uspořádán, omezila se roztříštěnost textu i opakování pasáží na více místech. Nově vytvořená typologie (kap. 4 a 5) a její praktická aplikace (kap. 6) jsou jasně odděleny, celý materiál je nyní přehledný a odpovídá definici výsledku „metodika“.

II. Vlastní popis metodiky

Metodika je zaměřena na oborovou standardizaci postupu poznání a typologického zatřídění částí krajiny s významnými kulturními hodnotami. Identifikace a objektivní posouzení typických znaků patří k základním předpokladům pro stanovení potenciálu ochrany území ve veřejném zájmu, pro vymezení krajinných celků vyžadujících památkovou ochranu, pro nastavení optimální ochrany a péče o stávající památkově chráněná území i pro doplnění územně analytických podkladů.

Typologie historické kulturní krajiny je koncipována jako otevřený systém sloužící pro účely vymezování, třídění a hodnocení historických kulturních krajin na národní úrovni. Představuje standardní materiál, který v maximální míře využívá zavedeného pojmosloví památkové péče a navazuje na dosavadní, v posledních letech připravené metodické materiály k tematice kulturní krajiny, památek zahradního umění i urbanistického a architektonického dědictví.

Předkládaná typologie historické kulturní krajiny zahrnuje 34 typů historické kulturní krajiny, z nichž některé jsou sdruženy do tematicky příbuzných skupin typů. Pro každý z typů je zpracována charakteristika a výčet specifických znaků, s uvedením příkladů území s krajinou tohoto typu.

Významnou součástí metodiky je aplikace typologie, která slouží k vyhodnocení konkrétního území historické kulturní krajiny. Metodika obsahuje návod, jak rozložení a koncentraci znaků vztahujících se k určitým typům sledovat v rámci jednotek historické kulturní krajiny. Území jednotky představuje typologicky vyhraněnou část kulturní krajiny a vyznačuje se vysokou kulturněhistorickou hodnotou s ohledem na sledovaný typ.

Souvísle území zahrnující jednu nebo více identifikovaných jednotek představuje celek historické kulturní krajiny, který umožňuje prezentaci území zasluhujícího ochranu ve veřejném zájmu, definovaného zákonem č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči jako „krajinný celek s významnými kulturními hodnotami.“

Postup vyhodnocení konkrétního území zahrnuje zásady prostorového vymezení jednotek a celku historické kulturní krajiny. Hodnoty celku a vybraných znaků lze zviditelnit s využitím sledovaných jevů územně analytických podkladů. Aplikaci typologie historické kulturní krajiny lze úspěšně využít také v řadě území, která již podléhají ochraně podle výše zmíněného zákona o státní památkové péči.

Připomínka uvedená v oponentním posudku Prof. PhDr. Evy Semotanové, DrSc., která se týkala nejednoznačného pojetí typu Mytologická krajina, byla zohledněna v rámci upravené typologie (viz typ 28: Krajina mýtů a legend). V textu metodiky (kap. 2.3) i v seznamu literatury je doplněn odkaz na aktuální publikaci.

III. Srovnání „novosti postupů“ oproti původní metodice, případně jejich zdůvodnění, pokud se bude jednat o novou, neznámou metodiku, a jejich srovnání s postupy v zahraničí

Nově vytvořená soustava typů historické kulturní krajiny je originálním příspěvkem autorů výzkumu k poznání historické kulturní krajiny na národní úrovni. V tomto smyslu se jedná o novou, dosud neznámou metodiku. Podstata novosti postupů, navržených v metodice, spočívá v posouzení kulturních hodnot krajiny s primárním hlediskem způsobu ovlivnění činností člověka nebo vzájemným působením člověka a přírody. Určení typu historické kulturní krajiny vychází z přítomnosti a koncentrace hmotných a nehmotných znaků, které jsou nositeli typologických specifik a dokládají uvedené kulturní hodnoty krajiny.

Zaměření na takto pojatou typologii historické kulturní krajiny vyplynulo z poslání památkové péče standardně pracující s pragmaticky podloženými úvahami o možnostech státem garantované ochrany kulturního dědictví. Metodika umožňuje identifikovat v rámci celého státu význačná území, představující hodnotné příklady jednotlivých typů historické kulturní krajiny, aniž by měla ambici celoplošně roztřídit kulturní krajinu naší země. Z objektivních důvodů metodika pracuje také s řadou pojmů z jinak pojatých typologií, a to všude, kde je to věcně relevantní. Vkládá je ale do systému založeného na znalosti historických, kulturních a hospodářských specifik českých zemí.

Novost postupů tkví také v podrobném popisu aplikace typologie, která umožňuje vyhodnocení konkrétního území. Sdružení znaků příslušných typů do jednotek historické kulturní krajiny umožňuje určit konkrétní hranici krajiny určitého typu. Následné vymezení celku historické kulturní krajiny, shrnujícího přítomné jednotky různých typů, lze využít ke stanovení a zdůvodnění optimálního rozsahu památkové ochrany nebo pro zvýšení předvídatelnosti a transparentnosti působení oboru památkové péče v již existujících krajinných památkových zónách. Celek a vybrané znaky lze zviditelnit s využitím sledovaných jevů územně analytických podkladů.

Zdůvodnění nových postupů vychází ze skutečnosti, že typologie krajiny České republiky je dosud v odborné literatuře interpretována převážně na základě vlastností přírodní složky, případně v kombinaci s aktuálním využitím krajiny. Je důležité připomenout, že snahy o hlubší klasifikaci krajinné sféry, které se začaly objevovat již v sedmdesátých a osmdesátých letech 20. století, představovaly na svoji dobu významné počiny, a to přesto, že v nich aspekty památkové péče nebyly dostatečně konkrétně reflektovány. Týká se to i prací zaměřených na klasifikaci krajiny z hlediska jejího krajinného rázu, v nichž sice byly kromě morfologických a klimatických daností reflektovány i estetické a duchovní hodnoty kulturní krajiny, ale bez hlubšího historického a funkčního rozboru. Uspokojivě vyjádřit kulturní hodnoty historické kulturní krajiny se bohužel nepodařilo ani poměrně velmi rozsáhlým a jinak úctyhodným pracím, které při typologii krajiny v zásadě vycházejí z geomorfologie a využití území („land use“), ale patřičně nevystihují podstatu a typologickou specifičnost historické kulturní krajiny.

Dosud zřejmě neznámější je typizace krajiny podle velmi hrubého členění tzv. *Evropské typizace krajin*, rozvíjená v členských státech Evropského společenství. V rámci tzv. *Dobříšské zprávy* byla výše uvedená typizace na konci 20. století dopracována do podoby typového vymezení evropských krajin od Atlantiku po Ural. Materiál definoval celkem osm obecných a velmi širokých kategorií, jimž dále odpovídá třicet tzv. krajinných „megatypů“. Území České republiky zasahují prakticky pouze dva z nich – *polootevřená zemědělská krajina* (semibocage) a *krajina středoevropských scelených, otevřených polí* (central collective openfields). V dalších odborných pracích se typizace krajiny odvíjela od základního využití území a byly stanoveny rámcové typy, jako například zemědělské krajiny, lesozemědělské krajiny, lesní krajiny, rybníční krajiny, urbanizované krajiny, krajiny horských holí, krajiny bez vymezeného pokryvu.

Potřebám památkové péče v ochraně historické kulturní krajiny neposkytují oporu ani pozdější rozsáhlé práce, které rozvíjejí metody posuzování krajinného rázu, intenzity využití území, půdních typů, ekologické stability území apod. Určitým typologickým východiskem se stala teprve klasifikace historických kulturních krajin z konce osmdesátých let 20. století, vyvinutá v rámci památkové péče. Tato klasifikace zahrnuje pět oblastí kultivované krajiny – krajinné kompozice a systémy vázané na architektonické soubory (například Lednicko-valtický areál), hospodářské feudální celky v zemědělské krajině (například Veltrusy, Kačina-Nové Dvory), krajiny s charakteristickou sídelní strukturou (například Soběslavská blata), kultivační a technické zásahy člověka do krajiny (například hornická krajina Ostravska, Rožmberská rybníční soustava) a kulturněhistoricky významná území (například bojiště u Chlumce a Přestanova, bojiště u Slavkova). Přestože tato klasifikace nepokryla formy historické kulturní krajiny v potřebném rozsahu, došlo díky ní k významnému posunu na její nahlížení. Inspiraci touto klasifikací dokládá soubor nejstarších krajinných památkových zón z devadesátých let 20. století. Přínosem pro rozvinutí odpovídající typologie kulturních krajin je i výzkum oboru historické geografie, v němž jsou kromě geografických aspektů výrazně reflektovány i historické souvislosti, vývoj a proměny krajin českých zemí.

Pro srovnání s postupy v zahraničí má zásadní význam zaměření předložené metodiky na identifikaci typů historické kulturní krajiny na základě způsobů ovlivnění lidskou činností a vzájemným působením člověka a přírody. Vytvořená národní typologie představuje výrazné typy různého charakteru, v různém stupni a rozsahu dochování. Takové pojetí typologie historické kulturní krajiny

nebylo v procesu přípravy odborné rešerše v zahraničí zjištěno. Nedílnou součástí metodiky je aplikace typologie, umožňující vyhodnocení širokého spektra kulturních hodnot a jeho prezentaci formou krajinných celků, které jsou důležitým potenciálem památkové péče.

Názory na typologické rozdělení krajiny i podrobnost rozpracování se v jednotlivých státech liší. Na základě srovnání se zahraničními postupy lze ale konstatovat, že ve většině států se typy krajiny odvíjejí od základní geomorfologie, a to v kombinaci s pokryvem a/nebo s využitím území. Kulturní aspekty krajinných typů jsou reflektovány jako druhotné. Takový přístup je obdobný k charakteristikám krajinného rázu na území České republiky. Ze srovnání s postupy v zahraničí nicméně vyplývá řada podnětných zjištění:

- Velkou tradici v popisu hodnot krajiny mají jednotlivé země Velké Británie. Dlouhodobý proces postupné specifikace jednotlivých částí země vyústil do databázových systémů, které obsahují jednotlivé znaky a umožňují i jejich cílený výběr a srovnávání.
- Pro potřeby typologie kulturní krajiny jsou podnětné například přístupy zvolené v Itálii a ve Španělsku. Za účelem uchování kulturně hodnotných regionů zřídily obě uvedené země tzv. krajinné observatoře, jimž svěřily též celkový krajinný výzkum a monitoring. Ve španělském Katalánsku lze pak zaznamenat třídění krajiny do sedmi skupin, zahrnujících 135 krajinných celků. Názvy těchto celků jsou většinou převzaty nebo odvozeny z určitého místního pojmenování, kde je základem pojmenování krajinného celku název ústřední historické památky nebo obce, což odpovídá i dosavadnímu přístupu v České republice. Jejich typologickou svébytnost upřesňují katalogy obsahující definice historických, estetických, ekologických, sociálních, duchovních a symbolických hodnot. Takový přístup však negarantuje typologii, neboť je založen na deskripci (popisu) jevů jednotlivých území.
- Z hlediska dalších teoretických i praktických přístupů k ochraně kulturních hodnot krajiny jsou inspirativní zkušenosti z Polska a dalších zemí. Velmi podnětné jsou i programy realizované v některých německých spolkových zemích. Konkrétně jde o *Zemský program rozvoje Bavorska 2003*, který nejenom konstatuje nutnost zachování specifik historické kulturní krajiny, ale prosazuje její ukotvení v závazných územních plánech. Dále jde o *Projekt historická kulturní krajina v regionu Horní Franky-západ*, realizovaný v letech 2002–2003 formou společného projektu Bavorského spolkového úřadu pro životní prostředí a Bavorského spolkového úřadu pro památkovou péči. Pozoruhodné je rovněž typologické členění území, využívané v Sasku.
- Typologie krajiny Slovenska kombinuje rovněž přírodní a kulturní aspekty. Kromě obecného metodického postupu je k dispozici například velmi detailní rozdělení typů, kombinující opět morfologii a k ní se vážící druh zemědělské činnosti (resp. jde o návrh roztřídění krajiny podle historického využití území). V závěru materiálu pak sám autor konstatuje, že členění v různých pracích nutně odráží subjektivní náhledy.

V této souvislosti je namístě upozornit, že komplexní vyhledání zahraničních postupů by šlo daleko nad rámec analytické části metodiky a porovnávat všechny paralely v zahraničí nebylo pochopitelně v rámci metodiky reálné.

Pracovní postup vyhodnocení konkrétního území (kap. 6.2) využívá obvyklých pracovních kroků, jak uvádí oponent Ing. Zdeněk Novák (studium pramenů, terénní průzkum, mapové zpracování výsledků apod.). Novost postupu v této části metodiky však spočívá především ve standardizaci aplikace nově vytvořené typologie (kap. 5), s využitím nově definovaných nástrojů (kap. 6.1).

IV. Popis uplatnění metodiky a informace, pro koho je určena

Metodika je určena zejména pracovištím Národního památkového ústavu a výkonným orgánům památkové péče pro zajištění efektivní a účinné péče o kulturně historické hodnoty zájmových území historické kulturní krajiny. Uplatnění metodiky je zaměřeno na poznání a zajištění ochrany kulturních hodnot krajiny na základě identifikace a objektivního posouzení typických znaků. Definování typů napomůže u již prohlášených krajinných památkových zón ke zpřesnění popisu hodnot i formulování a zdůvodnění potřebného zabezpečení kulturních hodnot v plánu ochrany krajinné památkové zóny podle § 6a památkového zákona. Do doby zpracování plánu ochrany může být identifikace kulturněhistorických hodnot podle aplikace typologie historické kulturní krajiny úspěšně využívána jako odborný podklad při výkonu odborné agendy. Podrobný rozbor se zohledněním všech vývojových etap a dochovaných znaků historické kulturní krajiny lze využít též pro vymezení krajinného celku s významnými kulturními hodnotami a na jeho základě pak zpracování odborně podloženého a maximálně objektivního návrhu uvažované krajinné památkové zóny. Metodika je komplementární s *Metodikou tvorby standardizovaného záznamu krajinné památkové zóny*.

Průzkumy a vyhodnocení jednotlivých území, zpracované v souladu s touto typologií, mohou být využity v územním plánování. Zahrnutím výsledků do sledovaných jevů územně analytických podkladů, poskytovaných Národním památkovým ústavem, lze zásadně přispět k jejich zviditelnění. Zpracovatelé územně plánovací dokumentace tak získají zejména důležité vodítko pro koncepci uspořádání krajiny v nezastavěném území, kde v současnosti zpravidla nejsou dostatečně dostupné informace o jeho kulturních hodnotách. Zásadní je prostorové vymezení celků historické kulturní krajiny, které je žádoucí začlenit do jevu *11 – urbanistické a krajinné hodnoty*. Znaků kulturní krajiny představované stavbami, jejich soubory a místy v krajině, lze prezentovat v rámci jevu *13a – architektonicky nebo urbanisticky cenné stavby nebo soubory staveb, historicky významné stavby, místa nebo soubory staveb*. Významné stavební dominanty lze uplatnit v rámci jevu *11a – struktura a výška zástavby*.

Výsledky, které vzniknou praktickou aplikací typologie historické kulturní krajiny, lze také využít jako důležité vodítko pro koncepci uspořádání krajiny v územních plánech jednotlivých obcí. Významným podkladem mohou být i při zpracování územní studie, např. územní studie pro správní území určité obce nebo územní studie krajiny v rozsahu správního území obce s rozšířenou působností. Na podkladě metodiky lze vytvořit dokumentaci využitelnou k zaregistrování do databáze územně plánovacích podkladů, které slouží jako podklad k pořizování politiky územního rozvoje, územně plánovací dokumentace, jejich změn i jako východisko pro rozhodování v území. To představuje možnost okamžitého přenesení výsledků výzkumné a odborné činnosti do procesu územního plánování, s cílem dosáhnout obecně prospěšného souladu veřejných a soukromých zájmů na rozvoji území.

Poznání kulturních hodnot krajiny a jejich interpretace v souladu se zpracovanou typologií se může uplatnit též v gesci oboru ochrany přírody a krajiny. Příspěť může například k lepšímu vystižení krajinného rázu v tzv. kulturních charakteristikách území, které kulturní hodnoty obvykle popisují méně detailně než hodnoty přírodní. Dalšími uživateli metodiky a zejména výsledků její aplikace mohou být zpracovatelé pozemkových úprav, při jejichž navrhování dosud zůstává vztah k historii a kulturním hodnotám řešeného území stranou pozornosti. Řadu typů historické kulturní krajiny a jejich znaků lze pokládat za inspiraci pro lesní hospodářské plány, a to zejména v případech, kdy součástí území jsou různé reliktní, dosud málo popsané jevy, mnohdy velmi cenné z kulturněhistorického i přírodovědného hlediska.

Odborný obsah metodiky může být využit též v nejrůznějších oblastech vzdělávání a spolupráce s neziskovou sférou. Principy typologie krajiny se mohou vyučovat a výsledky praktické aplikace využívat nejen na úrovni příslušných středních i vysokých škol, ale i v dalších oblastech edukace. Významným přínosem pro výchovu a vzdělání budoucích uživatelů historické kulturní krajiny je využití poznatků v rámci výchovně vzdělávacích projektů základních škol, které mají možnost působit na budoucí generaci místních obyvatel a rozšiřovat povědomí o kulturněhistorických hodnotách konkrétního území. K prohloubení spolupráce s neziskovou sférou může významně přispět vysvětlení různorodosti a zajímavosti mnoha znaků svědčících o kulturních hodnotách krajiny, ve které konkrétní spolky a sdružení působí. Tímto způsobem lze posílit veřejné povědomí o hodnotách historické kulturní krajiny a významně napomoci participativnímu zapojení veřejnosti do ochrany a péče o historickou kulturní krajinu, plně v souladu s myšlenkami *Evropské úmluvy o krajině*.

Připomínky uvedené v souhrnném vyjádření oponenta Ing. Zdeňka Nováka byly v maximální míře zohledněny a zapracovány. Kromě zpřehlednění celkového uspořádání obsahu metodiky byly upraveny zejména tyto části:

- Uspořádání typologie vychází z kategorií kulturní krajiny, definovaných Výborem pro světové dědictví – tyto kategorie jsou nejvyšší třídící úrovni typologie (kap. 5).
- Členění typologie na typy a podtypy, kdy obdobně významné položky nejnižší úrovně byly podle souvislostí uváděny jako typy nebo podtypy, bylo upraveno tak, aby jako nejnižší úroveň typologie byl jednotně uváděn *typ historické kulturní krajiny*. Typologie nyní obsahuje 34 typů, bez dalšího nižšího členění.
- Názvy typů byly významově sjednoceny podle dominantního znaku nebo jevu, který se podílí na vzhledu nebo utváření krajiny tohoto typu. Byly rozvedeny a dopracovány charakteristiky kategorií a typů. Přehled znaků u jednotlivých typů byl upraven tak, aby lépe charakterizoval specifika daného typu.
- Byla upravena kapitola věnovaná aplikaci typologie (kap. 6.) tak, aby obsažené definice byly jasné a přehledné.
- Byla dopracována příloha metodiky *Příklad hodnocení území podle aplikace typologie historické kulturní krajiny* tak, aby jasně a zřetelně ilustrovala principy a postupy uváděné v metodice samé.

V. Seznam použité související literatury

BALATKA 1975: Břetislav Balatka a kolektiv, Typologické třídění reliéfu ČSR, in: Sborník Československé společnosti zeměpisné 80, 1975, 80, s. 177–183.

BALATKA – CZUDEK – DEMEK – SLÁDEK 1973: Břetislav Balatka – Tadeáš Czudek – Jaromír Demek – Ivan Sládek, Regionální členění reliéfu ČSR, in: Sborník československé společnosti zeměpisné 78, 1973, 2, s. 81–85.

BAŠEOVÁ 1992: Olga Bašeová, Česká krajina v rámci Evropy, in: Historický park a krajina, sborník vybraných referátů ze semináře konaného ve dnech 8. - 11. září 1992 v Litomyšli, Památkový ústav Pardubice 1992, s. 3–11.

BAŠEOVÁ 1997: Olga Bašeová, Historická krajina v evropském kontextu, Ochrana přírody 52, 1997, 3, s. 75–78.

BÜTNER 2004: Thomas Bütner a kolektiv: Die historische Kulturlandschaft in der Region Oberfranken-West, Augsburg, München 2004.

CLARK – DARLINGTON – FAIRCLOUGH 2004: Jo Clark – John Darlington – Graham Fairclough, Using Historic Landscape Characterisation, 2004.

ČERNÝ 1992: Ervín Černý, Výsledky výzkumu zaniklých středověkých osad a jejich plužin, Brno 1992.

DEMEK 1989: Jaromír Demek, Nauka o krajině, Olomouc 1989.

DOUET 2013: James Douet (ed.), Industrial Heritage Re-tooled: The TICCIH Guide to Industrial Heritage Conservation, Lancaster 2013.

EEA 1995: European Environment Agency, The Dobris Assessment, Dobříš 1995. Dostupné na <https://www.eea.europa.eu/publications/92-826-5409-5>.

FRANCASTEL 1984: Pierre Francastel, Figura a místo, Praha 1984.

GOJDA 2000: Martin Gojda, Archeologie krajiny. Vývoj archetypů kulturní krajiny, Praha 2000.

GOMRICH 1985: Ernst Hans Gomrich, Umění a iluze. Praha 1985.

HADAČ 1982: Emil Hadač, Krajina a lidé, Praha 1982.

HÁJEK 2003: Česká krajina a baroko: Urbanismus českého baroka na příkladu města Jičín a jeho okolí, Praha 2003.

HOROVÁ – KAREL – KOZELSKÁ-BENCÚROVÁ – KUČA – KUČOVÁ – OURODA – RAZÍM – ŠPINAR – ŠPINAROVÁ 2015: Věra Horová – Tomáš Karel – Helga Kozelská-Bencúrová – Karel Kuča – Věra Kučová – Vlastislav Ouroda – Vladislav Razím – Jindřich Špinar – Michaela Špinarová, Urbanistické dědictví České republiky: katalog výstavy, České Budějovice 2015.

HYKŠ 2007: Oldřich Hykš, Perspektiva ve výtvarném umění. Cesta k realistickému zobrazení prostoru, in: Dva dny s didaktikou matematiky, Praha 2007, s. 9-18.

CHALINE 2013: Olivier Chaline, Bílá hora, Praha 2013.

CHODĚJOVSKÁ – SEMOTANOVÁ – ŠIMŮNEK 2015: Eva Chodějovská – Eva Semotanová – Robert Šimůnek, Historické krajiny Čech: Třeboňsko – Broumovsko – Praha, Praha 2015.

CHODĚJOVSKÁ – ŠIMŮNEK 2012: Eva Chodějovská (ed.) – Robert Šimůnek (ed.), Krajina jako historické jeviště, Praha 2012.

KAFKA 2003: Jan Kafka (ed.) a kolektiv, Rudné a uranové hornictví ČR, 2003.

KIBIC – VOŠAHLÍK 2011: Karel Kibic – Aleš Vošahlík, Památková ochrana a regenerace historických měst v České republice 1945–2010, Praha 2011.

KLÁPŠTĚ 2012: Jan Klápště, Proměna českých zemí ve středověku, Praha 2012.

KOLEJKA 1992: Jaromír Kolečka, Přírodní krajinné typy, in: Atlas životního prostředí a zdraví obyvatel ČSFR, Brno 1992.

KOLEJKA 2013: Jaromír Kolečka, Nauka o krajině, Praha 2013.

KOLEJKA – LIPSKÝ 1999: Jaromír Kolečka – Zdeněk Lipský, Mapy současné krajiny, in: Geografie 104, 1999, 3, s.161–175.

KUPKA 2010: Jiří Kupka, Krajiny kulturní a historické, Praha 2010.

KENT 1996: Sarah Kent, Kompozice, Bratislava 1996.

KRUSOVÁ 2015: Alena Krusová, Památkový postup. Příprava podkladů pro poskytnutí aktuálních údajů Národního památkového ústavu pro pořizování územně analytických podkladů, Praha 2015.

KUČA 2014a: Karel Kuča, Kulturněhistoricky cenná území České republiky a možnosti ochrany jejich památkových hodnot z titulu stavebního zákona, Zprávy památkové péče 74, 2014, 3, s. 193–202.

KUČA 2014b: Karel Kuča, Oblasti dochovaných strukturálně výrazných plužin v České republice, Zprávy památkové péče 74, 2014, 1, s. 34–49.

KUČA – KUČOVÁ 2000: Karel Kuča – Věra Kučová, Principy památkového urbanismu, Zprávy památkové péče 60, 2000, samostatná příloha.

KUČA – KUČOVÁ 2015a: Karel Kuča – Věra Kučová, Metodika identifikace a klasifikace území s urbanistickými hodnotami, Praha 2015.

KUČA – KUČOVÁ 2015b: Karel Kuča – Věra Kučová, Metodika klasifikace staveb podle památkové hodnoty, Praha 2015.

KUČA – KUČOVÁ – SALAŠOVÁ – WEBER 2015: Karel Kuča (ed.) – Věra Kučová – Alena Salašová – Martin Weber a kolektiv, Krajinné památkové zóny České republiky, Praha 2015.

KUČA – VOREL – KUPKA – ŠVECOVÁ – KUČOVÁ 2015: Karel Kuča – Ivan Vorel – Jiří Kupka – Simona Švecová – Věra Kučová, Metodika plánů ochrany krajinných památkových zón, připraveno 2015, dosud nevydáno.

KUČOVÁ 2006a: Věra Kučová, Architektonické dědictví krajiny – nejen téma pro sympozium, Zprávy památkové péče 66, 2006, 6, s. 509 a 514.

KUČOVÁ 2006b: Věra Kučová, Možnosti ochrany kulturní krajiny v České republice – Současná právní úprava na úseku památkové péče, ochrany přírody, stavebního zákona a územního plánování. Veřejná správa 2006, 48, příloha.

KUČOVÁ 2008: Věra Kučová, Kulturní krajina – krajinné památkové zóny v České republice v kontextu světového kulturního a přírodního dědictví. Zprávy památkové péče 68, 2008, 4, s. 295–300.

KUČOVÁ 2012a: Věra Kučová, Úmluva o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví a její významné výročí, Zprávy památkové péče 72, 2012, 4, s. 227–234.

KUČOVÁ 2012b: Věra Kučová, Význam vesnických sídel (a vernakulárních staveb) pro identitu kulturní krajiny, in: Jana Berková (ed.), Historická sídla v kulturní krajině. Sborník příspěvků z celostátního semináře konaného ve dnech 13.-15. září 2017 v Hořovicích, Praha 2018.

KUČOVÁ 2017: Věra Kučová, Průmyslové krajiny jako součást kulturního dědictví, Zprávy památkové péče 77, 2017, 5, s. 17–26.

KUČOVÁ – DOSTÁLEK – EHRLICH – KUČA – PACÁKOVÁ 2014: Věra Kučová – Jiří Dostálek – Marek Ehrlich – Karel Kuča – Božena Pacáková, Metodika tvorby standardizovaného záznamu o krajinné památkové zóně, Praha 2014.

KUČOVÁ – KUČA 2005: Věra Kučová – Karel Kuča, Ochrana kulturní krajiny v České republice a její perspektivy, in: Památková péče na Moravě 10, 2005, s. 7–24.

KUČOVÁ – KUČA 2017: Karel Kuča – Věra Kučová, Úvahy nad průmyslovými krajinami České republiky, Zprávy památkové péče 77, 2017, 5, s. 3–16.

KUKAL – REICHMANN 2000: Zdeněk Kukul – František Reichmann, Horninové prostředí České republiky. Jeho stav a ochrana, Praha 2000.

KULIŠŤÁKOVÁ 2014: Lenka Kulišťáková a kolektiv, Metodika identifikace komponovaných krajin, Mendelova univerzita v Brně, Brno 2014.

KYSELKA 2013: Igor Kyselka, O typologiích a hodnocení krajiny v Cetinje, Urbanismus a územní rozvoj 16, 2013, 6, s. 37–40.

LIPSKÝ 1997: Zdeněk Lipský a kolektiv, Typologie a ochrana české kulturní krajiny, Praha 1997.

LIPSKÝ – ROMPORTL 2007: Zdeněk Lipský – Dušan Romportl, Typologie krajiny v Česku a v zahraničí: stav problematiky, metody a teoretická východiska, Geografie 112, 2007, 1, s. 61–83.

LÖW – CULEK – NOVÁK 2005: Jiří Löw – Martin Culek – Jaroslav Novák, Typologie české krajiny, Brno 2005.

LÖW – CULEK – NOVÁK – HARTL 2006: Jiří Löw – Martin Culek – Jaroslav Novák – Pavel Hartl, Typy krajinného rázu České republiky, 2006.

LÖW – MÍCHAL 2003: Jiří Löw – Igor Michal, Krajinný ráz, Kostelec nad Černými lesy 2003.

LÖW – NOVÁK 2008: Jiří Löw – Jaroslav Novák, Typologické členění krajín České republiky, in: Urbanismus a územní rozvoj 11, 2008, 6, s. 19–23.

MACHALA 1992: František Machala, Středové promítání a lineární perspektiva, Olomouc 1992.

MATOUŠEK 2010: Václav Matoušek, Čechy krásné, Čechy mé. Proměny krajiny Čech v době industriální, Praha 2010.

MERUNKOVÁ 2018: Iveta Merunková, Krajina v nástrojích památkové péče a územního plánování venkovských sídel, in: Jana Berková (ed.), Historická sídla v kulturní krajině. Sborník příspěvků z celostátního semináře konaného ve dnech 13.-15. září 2017 v Hořovicích, Praha 2018.

MEYER 2006: Torsten Meyer, Plädoyer für den Schutz von Industriekulturlandschaften – A Plea for the Protection of Industrial Cultural Landscapes, in: Marie-Theres Albert – Sieglinde Gauer-Lietz (edd.), Perspektiven des Welterbes – Constructing World Heritage. Frankfurt am Main/London 2006, s. 172–179.

MIDRIAK 2013: Rudolf MIDRIAK, Klasifikácia a kvantifikácia prírodných krajinných typov a typov súčasnej krajiny Slovenska, in: R. Midriak (ed.), Krajina - ekológia, využívanie a ochrana, Zborník referátov z konferencie konanej 29. mája 2013 v Banskej Bystrici.

MITCHELL – RÖSSLER – TRICAUD 2009: Nora Mitchell – Mechtild Rössler – Pierre-Marie Tricaud (edd.), World Heritage Cultural Landscapes. A Handbook for Conservation and Management, World Heritage Papers 26, Paris 2009.

MMR 2019: Metodika sledovaných jevů pro územně analytické podklady. Metodický návod k příloze č. 1 vyhlášky č. 500/2006 Sb. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, třetí vydání, Praha 2019.

MMR – MŽP 2016: Zadání územní studie krajiny pro správní obvod obce s rozšířenou působností, Společný metodický pokyn Ministerstva pro místní rozvoj a Ministerstva životního prostředí, Praha 2016.

MOTLOVÁ 2016: Milada Motlová, Průvodce lidovou kulturou, Praha 2016.

MURANSKÝ 1977: Stanislav Muranský a kolektiv, Hodnocení krajiny a jeho využití v plánovací a projektové technice, in: Architektura ČSR 36, 1977, 9–10, s. 390–398.

NAUMAN 1977: Pavel Nauma a kolektiv, Krajinářské hodnocení z hlediska teoretického a metodologického, in: Architektura ČSR 36, 1977, 9–10, s. 386 – 390.

NĚMEC – POJER 2007: Jan Němec – František Pojer (edd.), Krajina v České republice, Praha 2007.

NOVÁK 2017: Zdeněk Novák, Metodika péče o umělecky ztvárněnou kulturní krajinu, Národní zemědělské muzeum, Praha 2017.

OCHOTA 2016: Mary-Ann Ochota, Hidden Histories. A Spotter's Guide to the British Landscape, London 2016.

OŤAHEĽ – HRNČIAROVÁ – KOZOVÁ 2008: Ján Oťaheľ – Tatiana Hrnčiarová – Mária Kozová, Typológia krajiny Slovenska: regionalizácia jej prírodno-kultúrneho charakteru, in: Životné prostredie 42, 2008, 2, s. 70–76.

PALMER – NEAVERSON 1998: Marilyn Palmer – Peter Neaverson, Industrial Archaeology. Principles and Practice, London – New York 1998.

POLÁKOVÁ 2007: Jana Poláková (ed.), Mezinárodní dokumenty o ochraně kulturního dědictví, Praha 2007.

QUITT 1971: Evžen Quitt, Klimatické oblasti ČSSR, Brno 1971.

ROMPORTL 2009: Dušan Romportl, Typologie krajiny České republiky, Praha 2009.

RUBÍN – NĚMEC – POJER 2007: Josef Rubín – Jan Němec – František Pojer (edd.), Krajina v České republice, Praha 2007.

SÁDLO – POKORNÝ – HÁJEK – DRESLEROVÁ – CÍLEK 2005: Jiří Sádlo – Petr Pokorný – Pavel Hájek – Dagmar Dreslerová – Václav Cílek, Krajina a revoluce. Významné přelomy ve vývoji kulturní krajiny Českých zemí, Praha 2005.

SAMOJSKÝ 2011: Petr Samojský, Krajina jako duchovní dědictví – úvodní rozhlédnutí, Praha 2011.

SANTI-MAZZINI 2006: Giovanni Santi-Mazzini, Militaria, dějiny evropských armád a mocností od Karla Velikého po rok 1914, Praha 2006.

SEDLÁČEK – SALAŠOVÁ – TRPÁKOVÁ 2015: Jozef Sedláček – Alena Salašová – Lenka Trpáková, Hodnocení vlivů na krajinné památkové zóny, Mendelova univerzita v Brně, Brno 2015.

SEMOTANOVÁ 2010: Eva Semotanová, Raně novověká krajina českých zemí, in: Václav Bůžek a kolektiv, Společnost českých zemí v raném novověku, Praha 2010, s. 19–53.

SEMOTANOVÁ 2014: Eva Semotanová, Historická krajina Česka a co po ní zůstalo, Praha 2014.

SEMOTANOVÁ 2018: Eva Semotanová, Vyprávěné krajiny, Praha 2018.

SEMOTANOVÁ – CHROMÝ – KUČERA 2018: Eva Semotanová – Pavel Chromý – Zdeněk Kučera, Historická geografie: tradice a modernita, Praha 2018.

SCHAMA 2007: Simon Schama, Krajina a paměť, Praha 2007.

SKLENIČKA 2011: Petr Sklenička, Pronajatá krajina, Praha 2011.

SYROVÝ 1978: Bohuslav Syrový, Architektura, svědectví dob, Praha 1978.

ŠIMŮNEK 2006: Robert Šimůnek, Historická krajina a mapové bohatství Česka, Praha 2006.

TUDOR 2014: Christine Tudor, An Approach to Landscape Character Assessment, Natural England 2014, dostupné na <http://www.naturalengland.org.uk/ourwork/landscape/englands/character/assessment/default.aspx>.

TUMA 2018: David Tuma, Zlatý věk obor. Z historie obornictví v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, Plzeň 2018.

VESELÝ 2009: Dalibor Veselý, Architektura ve věku rozdělené reprezentace: problém tvořivosti ve stínu produkce, Praha 2009.

VORÁČOVÁ – CZACHOVÁ 2012: Šárka Voráčová – Lucia Czachová, Atlas geometrie. Geometrie krásná a užitečná, Praha 2012.

VOREL – KUPKA 2011: Ivan Vorel – Jiří Kupka, Krajinný ráz – identifikace a hodnocení, Praha 2011.

WALZ – UEBERFUHR – SCHAUER – HALKE 2012: Ulrich Walz, Frank Ueberfuhr, Peter Schauer, Esther Halke, Historische Kulturlandschaften Sachsens, Dresden 2012.

ŽIŽKA 2016: Jan Žižka, Hospodářské dvory bývalých panství v Čechách, Praha 2016.

VI. Seznam publikací, které předcházely metodice a byly publikovány (pokud existují), případně výstupy z originální práce

HOROVÁ – KAREL – KOZELSKÁ-BENCÚROVÁ – KUČA – KUČOVÁ – OURODA – RAZÍM – ŠPINAR – ŠPINAROVÁ 2015: Věra Horová – Tomáš Karel – Helga Kozelská-Bencúrová – Karel Kuča – Věra Kučová – Vlastislav Ouroda – Vladislav Razím – Jindřich Špinar – Michaela Špinarová, Urbanistické dědictví České republiky: katalog výstavy, České Budějovice 2015.

KUČA – KUČOVÁ – SALAŠOVÁ – WEBER 2015: Karel Kuča (ed.) – Věra Kučová – Alena Salašová – Martin Weber a kolektiv, Krajinné památkové zóny České republiky, Praha 2015.

KUČA – VOREL – KUPKA – ŠVECOVÁ – KUČOVÁ 2015: Karel Kuča – Ivan Vorel – Jiří Kupka – Simona Švecová – Věra Kučová: Metodika plánů ochrany krajinných památkových zón. Národní památkový ústav, Praha (připraveno k vydání 2015, zatím nepublikováno).

KUČOVÁ – DOSTÁLEK – EHRLICH – KUČA – PACÁKOVÁ 2014: Věra Kučová – Jiří Dostálek – Marek Ehrlich – Karel Kuča – Božena Pacáková, Metodika tvorby standardizovaného záznamu o krajinné památkové zóně, Praha 2014.